

LAReS

Lowlands
Archaeological
Research
Service

Een nieuwbouw aan de Parklaan te Turnhout. Programma van Maatregelen

E.N.A. Heirbaut
C. Dockx

Colofon

Titel: Een nieuwbouw aan de Parklaan te Turnhout. Archeologienota.
Auteur: Elly N.A. Heirbaut & Caroline Dockx
Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 160

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut
Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service
Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: januari/februari 2019
Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778)

© LAReS bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Deel II. Programma van Maatregelen

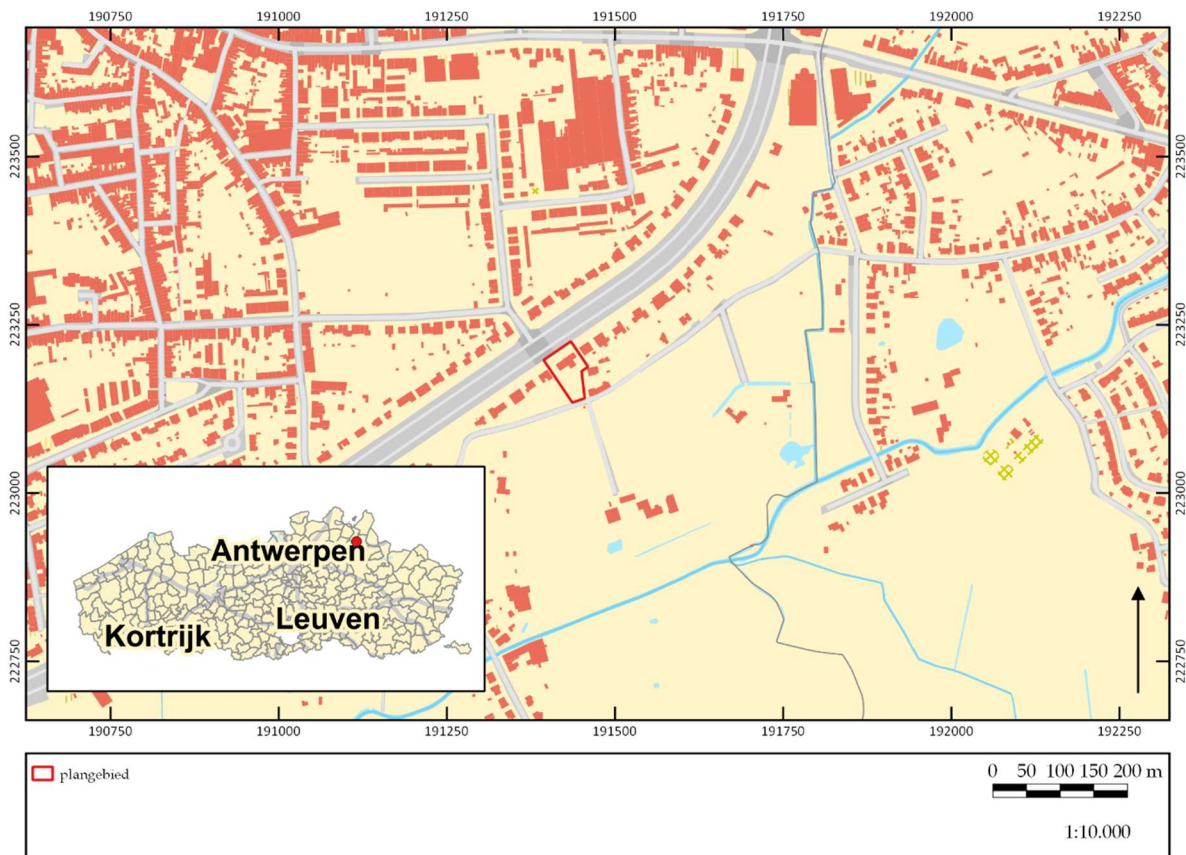
Inhoudsopgave

1 INLEIDING	4
1.1 RANDVOORWAARDEN	4
1.2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
2 ONDERZOEKSVRAGEN	6
3. SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN	7
3.1 IMPACT VAN DE WERKEN	7
3.2 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL	8
3.3 AANBEVELINGEN	9
LIJST VAN FIGUREN	10

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Parklaan in Turnhout (gemeente Turnhout, provincie Antwerpen). Het omvat twee percelen met een totale oppervlakte van ca. 3.201 m². Perceel 226x is momenteel bebouwd terwijl perceel 226w in gebruik is als tuin. De voorzijde van het terrein grenst aan de Parklaan, de achterzijde aan de Broekzijde.

De opdrachtgever plant de bestaande woning te slopen en een tweewoonst op te trekken met achteraan twee zwembaden en vooraan twee opritten met parkeerplaatsen. De achterzijde van perceel 226w maakt deel uit van een eerder vergunde verkaveling en zal dus geen deel uitmaken van deze archeologienota (fig. 1).

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©GEOPUNT/EH

1.1 Randvoorwaarden

nvt

1.2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Parklaan te Turnhout
Ligging	Parklaan 132, 2300 Turnhout
Kadastrale gegevens	Turnhout, 2 ^e afdeling, sectie N, percelen 266w en 226x
Bounding Box	X Y
	191934.094405 223464.715087
	190947.198571 223464.715087
	191934.094405 222907.105712
	190947.198571 222907.105712
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2019A433
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Caroline Dockx, LAReS
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	januari en februari 2019
Geplande ingreep	- slopen van de bestaande bebouwing en verwijderen van de begroeiing - optrekken van twee nieuwe woningen met een zwembad
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 3.201 m ²
Totaal geplande werken	ca. 2260m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek

2 Onderzoeksvragen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord tracht te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op?

Voor de resultaten van de verschillende onderdelen van het bureauonderzoek wordt hier volstaan met te verwijzen naar hoofdstuk 5 van het eerste deel van de archeologienota. In het volgende hoofdstuk wordt een samenvatting gegeven van het bureauonderzoek.

3. Samenvatting en aanbevelingen

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied is, zijn de historische kaarten, de bodem- en geo(morfo)logische kaarten en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd. Hieruit is gebleken dat in en direct rond het plangebied amper archeologische en cultuurhistorische waarden bekend zijn.

Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied gelegen is op een ondergrond bestaande uit tertiaire zandige sedimenten. Deze komen voor tot ca. 2,3 m -mv. Tijdens de laatste ijstijd zijn hierop zandige sedimenten afgezet waarin een droge en matig droge tot matig natte zandgrond met diepe antropogene humus A-horizont is ontwikkeld. Het terrein ligt ten noorden van de Aa en loopt bijgevolg af in zuidelijke richting van ca. 24,7 m +TAW naar 23,7 m +TAW.

Historisch gezien is de ontwikkeling van Turnhout te plaatsen in de middeleeuwen maar enkele vondsten uit de metaaltijden en Romeinse tijd wijzen eveneens op bewoning in die tijd in de omgeving van het plangebied. Vanuit de historische kaarten is gebleken dat het gebied in de laatste eeuwen als landbouwgrond is gebruikt en dat het pas vanaf halverwege de 20^e eeuw in gebruik is genomen voor bebouwing. Deze bewoning komt slechts alleen langs de straatkant voor; de rest van het terrein is nog steeds onbebouwd en in gebruik als tuin.

3.1 Impact van de werken

Het plangebied was historisch gezien in gebruik als akker. De aanwezigheid van een plaggendeek is hiervan een restant. Later, in de loop van de 20^e eeuw, werd het plangebied aan de straatzijde bebouwd. Het plangebied werd in functie van deze bebouwing opgehoogd met een pakket van zandig materiaal. Dit opgebracht pakket heeft een dikte van ca. 70 cm. Hieronder is de oorspronkelijke bodemopbouw terug te vinden waarbij de C-horizont voorkomt op een diepte tussen 110 en 130 cm -mv. Het bestaande huis werd deels onderkelderd tot op een diepte van 2,26 m -mv. Onder het overige gedeelte van het huis werd een kruipkelder uitgegraven tot op een diepte van ca. 1,80 m -mv. Ondanks de aanwezigheid van een opgebracht pakket, werd het bodemarchief op het terrein ter hoogte van de bebouwing sterk verstoord tot diep in de C-horizont.

Nadat de villa is gesloopt, wordt het terrein in eerste instantie deels afgegraven tot op een diepte van ca. 0,5 m -mv zodat het perceel op eenzelfde hoogte komt te liggen als de aanpalende percelen. Deze afgravingen zijn alleen gepland aan de voorkant van het perceel (straatzijde) tot aan de achterkant van de huidige villa. Op basis van de controleboringen kon vastgesteld worden dat er een ophogingslaag met een dikte van ca. 70 cm binnen het plangebied voorkomt. De top van de C-horizont komt voor op een diepte vanaf ca. 110 cm -mv. Deze afgraving heeft bijgevolg geen verstorende impact op het bodemarchief; er is zelfs sprake van een bufferzone tussen de bovenkant van de afgraving en de top van de oorspronkelijke, afgedekte plag.

Aangezien de toekomstige woningen zo goed als volledig op de locatie van de huidige bebouwing worden opgetrokken, zullen deze geplande werken weinig bijkomende verstoringen opleveren: op figuur 35 is te zien dat deze elkaar sterk overlappen. De bestaande woning met oprit heeft een totale oppervlakte van ca. 774 m², de toekomstige woningen met de opritten en zwembaden hebben een totale oppervlakte van ca. 735 m². Zoals opgemerkt kan worden, zijn het voornamelijk de zwembaden die mogelijk een verstoring teweeg kunnen brengen aan het bodemarchief. Echter, deze oppervlakten zijn erg klein en zullen dus geen grote verstoringen teweeg brengen. De geplande opritten zullen ook worden aangelegd in wat overblijft van de opgebrachte grond nadat deze 50 cm is afgegraven, en in de top van de plag. Dit betekent dat ook deze werken geen impact zullen hebben op de oorspronkelijke bodem onder de plag, en dat een eventuele site hier ook niet geraakt zal worden door de geplande werken.

3.2 Kennisvermeerderingspotentieel

Er zijn voldoende argumenten om te stellen dat het plangebied zich in een archeologisch interessante zone bevindt, hoewel de huidige archeologische kennis toch nog als enigszins beperkt kan worden beschouwd. Er is weinig geweten over het plangebied en de aangrenzende terreinen, zodat onbekend is wat er zich hier aan mogelijke archeologische resten in de bodem kan bevinden. Anderzijds is gebleken dat het plangebied reeds verstoord werd door de huidige bebouwing en werd opgehoogd in functie van de woning. De gekende verstoringen situeren zich tot op een diepte van ca. 2,26 m -mv (kelder) en ca. 1,80 m -mv (kruipkelder). De controleboringen hebben aangetoond dat het plangebied ca. 70 cm werd opgehoogd. Desondanks heeft de bouw van de woning geresulteerd in een zware, diepgaande verstoring van de oorspronkelijke bodem tot diep in de C-horizont.

De geplande werken omvatten ten eerste het afgraven van het terrein tot op een diepte van ca. 50 cm -mv en ten tweede het slopen van de huidige bebouwing en verhardingen. Daarna wordt gestart met het bouwen van een tweewoonst met bijhorende verhardingen en twee zwembaden.

Het afgraven van het terrein heeft geen verstoring van het bodemarchief tot gevolg, aangezien er een ophogingslaag van ca. 70 cm binnen het plangebied bevindt. Dit ophogingspakket is dikker dan de geplande verstoringen en zorgt voor een buffer van ca. 20 cm vooraleer men de oorspronkelijke plaggenbodempopbouw bereikt. Bovendien bevindt het archeologisch niveau (gesitueerd onder het plaggendeck) zich op een diepte vanaf ca. 95 cm -mv.

Het optrekken van de tweewoonst met bijhorende verhardingen en de twee zwembaden hebben een minimale verstoring tot gevolg. De tweewoonst wordt zo goed als volledig binnen de contouren van de huidige verstoringen gebouwd. De structuren die buiten deze verstoringen aangelegd zullen worden, zijn erg klein van omvang en zullen dus weinig verstoringen teweeg brengen.

Verder archeologisch onderzoek in het plangebied zou dus weinig informatie

opleveren over de menselijke aanwezigheid in dit gebied. Het kennisvermeerderingspotentieel wordt als klein ingeschat vanwege de reeds bestaande verstoringen.

3.3 Aanbevelingen

Vanuit de bureaustudie kan geconcludeerd worden dat er voor dit terrein sprake is van een middelhoge potentie wat betreft de periode paleolithicum tot en met de middeleeuwen, maar dat deze op basis van de vastgestelde bodemverstoringen ter hoogte van de geplande bouwlocaties teruggeschroefd kan worden tot zeer laag. Op basis van drie controleboringen kon ook vastgesteld worden dat het terrein werd opgehoogd met een zandig pakket van ca. 70 cm dik, waardoor op de nog niet vergraven delen van het terrein sprake is van een ca. 95 cm pakket tussen de top van het huidige maaiveld tot het archeologisch niveau. De geplande afgravingswerken, die tot 50 cm diep zullen gaan, zullen met andere woorden het archeologisch niveau niet bereiken.

Verder archeologisch vooronderzoek om beter de archeologische potentie van dit terrein in te kunnen schatten wordt niet raadzaam geacht vanuit een kosten-batenanalyse, waarbij rekening is gehouden met de inspanning van verder onderzoek in functie van kennisvermeerdering.

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding
2019A433	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	1:10.000	1:10.000